

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Svccinctam Doctrinarum Asceticarum Svmmam Comprehendens - Quam
ad majorem omnium in Ascensi proficere cupientium utilitatem ac
subsidium

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1685

Caput I. De Peccatis & Vitijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48214)

PARS I.

DOCTRINAS AD VIAM
PURGATIVAM SPECTANTES
COMPLECTENS.

Cùm hujus Viæ Scopus sit , animam à peccatis & vitijs purgare , facile apparet , quænam doctrinæ ad eam præcipuè pertineant , tres videlicet. 1. Ut ipsorum peccatorum & vitiorum natura cognoscatur. 2. Ut , quò radicitus tolli queant , ipsæ etiam peccatorum radices sciantur. 3. Ut apta media ad peccata eadem efficaciter vitanda eligantur , & usurpentur ; quas omnes doctrinas hæc pars exhibebit.

CAPUT I.

DE PECCATIS ET VITIIS.

§. I.

De Peccatis in genere.

I. **P**eccatum à S. Augustino de lib. art. definitur , *Dictum , vel Factum , vel Concupitum contra legem æternam ; à Theologis autem cum S. Thoma , actus devians ab ordine debiti finis contra legem naturæ , rationis , vel legis æternæ.*

II. Porro multa sunt , quæ Ascetam de peccato scire oportet , sed sequentia præcipuè. 1. Cur non tantùm magna , sed etiam minima peccata fugienda sint ; nempe quia , qui spernit modica , paulatim in majora decider. Hinc , teste S. Marco Eremita , Diabolus modica delicta elevat , & extenuat ; alioquin
B enim

enim ad majus malum aut vitium hominem adducere non posset.

III. Secundò sciendum est, cur ejusmodi peccata ab Ascetis, & virtutis affectis specialiter vitanda sint nimirum quia, ut S. Gregorius Nazianzenus rectè dixit, his ruga una turpior est, quàm maxima vulnèrijs, qui in mundo vivunt; nec enim tam notabilem conspicuam in sordidis, quàm in puris unius color vestibus labe aliqua fæditatem habet. Quo nitidiores manus, inquit S. Bernardus, eò graviùs quivis natus in eis offendit: & sicut pretiosam vestem exigua quævis macula turpiùs decolorat. Nobis ad immunitatiam minima quælibet inobedientia sufficit; nec janævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum. Quis enim ferat Filium, inquit Claudius Aquaviva Soc. Jesu Generalis, dicentem: revera diligo Patrem, sed citra lethalia vulnera & mortem, quidquid illi injuriarum & molestiarum inferre potero, faciam omnino sine respectu ullo & liberrimè: nec tantillum curam magis an minùs ei placeam, modò hæreditate me non privet, vel morte puniat.

IV. Tertiò sciendum est, quæ peccata venialia specialiter ab Asceta vitanda sint. Pro quo sciendum est triplicis generis peccata venialia reperiri. Videlicet *Majora*, quæ quidem ex se mortalia sunt, sed ob carentiam pleni & deliberati consensus, aut ob materiæ exiguitatem venialia redduntur. Qualia sunt, cogitatio impudica, & appetitus vindictæ, cui negligenter, sed sine consensu, resistitur: detractio in materia leviter violatio paupertatis in exigua quantitate, & similia, quæ ligno comparantur, quia crassiora sunt, & graviori ac

longiori igni in Purgatorio materiam subministrant nisi hinc expientur. 2. *Media*, quæ ex genere quidem venialia sunt, sed cum deliberata voluntate committuntur, ut sunt officiosa mendacia, otiosi sermones, scurrilitates, cachinnationes, curiositates audiendi, aut legendi vana, adulationes Prælatorum, aut Majorum, ambitiones, & similia, quæ fœno similia dicuntur, quia ut fœnum sunt pabulum Jumentorum, id est, imperfectorum, & igni quidem satis grandi, sed brevius duraturo materiam suppeditant. 3. *Minima*, quæ ex fragilitate & semiplena advertentiâ originem ducunt, ut sunt modica distractio in oratione, morus vanitatis, affectus complacentiæ, immoderatus rigor ex bono Zelo procedens, nimia mansuetudo in corrigendo, nonnulla tristitia & anxietas in operibus perficiendis, modicus excessus in cibo & potu sumendo, indiscretus fervor, & similia, quæ stipulis assimilantur, quoniam sicut palea citissimè à vento rapitur, & tenui flammâ consumitur, ita & ipsa, quia multum infirmitatis, parum autem voluntatis habent, citiùs igne purgatorio absumentur. Ex his ergo cum omnia collectivè accepta vitari non possint absque speciali DEI gratiâ, ea saltem, quæ sub secundo & primo genere continentur, studiosè sunt ab Ascetis vitanda, utpote quæ à perfectione assequenda specialiter impediunt.

V. Quartò sciendum est, cur DEUS etiam à perfectis viris ejusmodi peccata venialia, & quidem sæpe illis occulta, committi permittat; nimirum quòd, ut S. Climacus ait, sint apud viros spirituales quædam vitia plerumque vilissima, nisi DEI dispensatione relicta, ut per illa, quæ sine peccato sunt, seipsos semper valde accusantes, humilitatis opes inviolabiles acqui-

rant. Occulta verò juxta S. Augustinum (id est, talia, de quibus periculosissimum sit definire) permittant ne studium proficiendi ad omnia peccata cavendo pigrescat; quoniam si scirentur, quæ vel qualia sint delicta, pro quibus etiam permanentibus, nec profectus melioris vitæ absumptis intercessio sit inquirenda, & speranda justorum, eis secura se obvolveret humanæ segnitie, nec evolvi talibus implicamentis ullius virtutis expeditione curaret.

VI. Quintò sciendum est, cur nonnulla peccata DEUS in hac vita puniat, & alia inulta relinquat; nimirum quia, ut S. Gregorius ait, si nulla refecaret, quis DEUM res humanas curare crederet? Et rursum si hîc cuncta percuteret, extremum judicium unde restaret? Quædam igitur feriuntur, ut Rectoris nostri super nos sollicitudinem formidemus; quædam vero inulta servantur ut adhuc Judicem restare sentiamus.

VII. Sextò sciendum, quousque possit homo omnia peccata venialia vitare, nimirum quòd nemo Justorum viribus propriis, sine divina gratia ab omnibus venialibus peccatis abstinere possit; ita enim clarè S. Joannes pronunciavit, dum dixit: Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Impossibile namque est, quemlibet Sanctorum non istis minimis, quæ per sermonem, per cogitationem, per ignorantiam, per oblivionem, per necessitatem, per voluntatem, per obreptionem, per somnium admittuntur, incurtere, ut notat Cassianus. Nec facilè, teste S. Leone, provenit cuiquam tam incruenta victoria, ut inter multos hostes, frequentésque conflictus, etiam si sit liber
à mor-

à morte, sit quoque immunis à vulnere. 2. Possit tamen cum auxilio divinæ gratiæ vitare singula & omnia peccata divisim sumpta, uti communis sensus SS. PP. & Theologorum contra Hæreticos docet. Unde rectè S. Chrysostomus ait: Non potes dicere, non possum, neque accusare conditorem. Si enim impotentes nos fecit, & deinde imperat, culpa ejus est; quomodo ergo inquis, multi non possunt? quomodo ergo, multi nolunt? si enim voluerint, omnes poterunt; habemus quippe cooperatorem & adiutorem DEUM tantùm velimus, tantùm opere accedamus ad rem ipsam. DEUS enim, ut ait S. Hieronymus ita concessit liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non negaret. Quocirca justè instar præcepto, ait S. Leo, qui præcurrit auxilio. 3. Possit cum divina gratia per totam vitam vivere sine peccatis cum plena deliberatione commissis; ita enim manifestè docet Clemens Alexandrinus, dum ait: Optimum est, nullo modo peccare, quod est solius DEI; Secundum nullum ex voluntariis attingere maleficiis, quod est proprium sapientis; Et multorum exemplis supra §. 5. & 6. ostensum est. 4. Possit etiam per longum tempus abstinere ab omnibus indeliberatis peccatis; uti fusè tum autoritate Conciliorum & SS. PP. tum exemplis plurimis probat Lancizius.

VIII. Septimò sciendum, quomodo peccata venialia ad mortale disponere dicantur, scilicet duplici modo, ut docet Tannerus. 1. *Directè & per se?* quatenus generatim quendam DEI ac rerum divinarum neglectum inducunt, & in certâ materiâ, frequentata habitum generant, quo animus facilitetur ad actus similes etiam in gravi materia exercendos. 2. *Indirectè &*

per accidens: quatenus removent prohibens seu obstaculum peccati mortalis, scilicet fervorem caritatis, & aliarum virtutum habitum, peculiaria quoque gratularia auxilia, quibus alioqui homo fuisset à peccato mortali inhibitus. Quæ omnia cõplexus est breviter S. Albertus Magnus, dum in compendio suæ Theologiæ dixit: Peccatum veniale minuit fervorem caritatis, sicut aqua in igne projecta, licet igne non extinguat, fervorẽ tamen illius temperat. Item potentias animæ in bonis operibus lassat, sicut quando ponitur pondus super equum, minus erit promptus ad ambulandum. Item bona celestis gloriæ diminuit, non quidem illa, quæ jam habemus ibi per meritum reposita, sed quæ deberentur, si venialia non fuerint; quia in eo tempore possunt aliqua bona fieri, quando illa fiunt.

§. II.

De Peccatis in specie, & nominatim de Superbia.

I. Est inordinatus appetitus propriæ excellentiæ, de quo tria specialiter observare debet Asceta.

II. Primum est, ut bene agnoscere illud queat: nam, ut S. Gregorius sapienter advertit, difficile in se quisque inveteratam superbiam deprehendit; quia nimirum hoc vitium, quantò magis patimur, tantò minus videmus.

III. Alterum est, quòd hoc vitium ab omnibus quidem, sed specialiter ab Asceta vitandum sit, quia, teste S. Chrysostomo, nihil longiùs ab amore DEI abducit; nihil tam facilè in gehennam intrudit, quàm superbiæ insania: & quia juxta Cassianum morbus superbiæ, licet ultimus sit in conflictu vitiorum, origine tamen

tamen & tempore primus est. Sævissima, & superioribus cunctis immanior bestia, perfectos maximè tentans.

IV. Tertium est, ut bene agnoscere studeat radicem hujus vitij, quò faciliùs & efficacius illud sanare possit; sic enim S. Gregorius monuit dicens: Vitium superbiæ ab ipsa radice secandum est, ut, cùm latentè oritur, tunc vigilanter abscindatur, ne profectus vigeat, nec usu roboretur. Porro radix hujus vitij potissima est, quod bona, ob quæ quis effertur, ut propria aspiciat, & plùs æquo æstimet; unde duo potissimum media ad hanc radicem extirpandam adhibenda erunt. Primum est, ut certò sibi quisque persuadeat, omnia bona, quæ habemus, DEI, dona esse, ac proin non modò ob ea extolli non debere, sed graviter potiùs timere, ne, quò plura sunt collata, eò gravior, severiorque à nobis ratio exigatur. Alterum est, ut pariter bene sibi persuadeat, alia longè esse DEI, quàm hominum judicia, ut adeò meritò SS. Augustinus & Gregorius dixerint: Væ laudabili vitæ hominum, si remota pietate judicetur; quia unde ante oculos Judicis se placere suspicatur, obruitur.

§. III.

De vana gloria.

I. Est inordinatus Gloriæ appetitus. Gloria autem est clara aliorum de nobis, bonaque æstimatio, de qua quatuor specialiter doctrinas bene apprehendere debet Asceta.

II. Primum est, ut bene cognoscat rationes, ob quas nihil sibi tribuere, omnémque laudis appetitum exclu-

excludere debeat; Quæ ad quatuor pariter fonte revocari possunt. 1. Ad *DEUM*: Cui soli debetur gloria, tum quia sibi reservavit; tum quia tibi vitæ & gratiam ad opus contulit. Unde Apostolus: S accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? 2. Ad *ipsum*, qui *laudem appetit*: Qui, si omnes virtuosas actiones possibles solus exercuisset, easque *DEO* obtulisset, ne unam quidem minimam partem ex infinito illo debito, quod apud *DEUM* contraxit, solvisset; quantò minùs ergo de unico tantùm vel altero bono opere, cui ipsi fortè plures imperfectiones mixtæ sunt, gloriandum erit; an non stultus crederetur, qui laudari cuperet, quòd ex debito multorum millium talentorum obolum solvisset? 3. *Ad eos, qui laudant*: & in ordine ad veram bonitatem actionum judicandam perinde inepti sunt, ac infans aut stultus aliquis, cùm intentionem à qua omnis actionis bonitas dependet, non cognoscere queant, atque adeò plerumque pro affectu suo de rebus judicent. 4. *Ad ipsam laudem, quam appetit*: Quæ cùm nulliusmodi utilitatis sit cogitatio aut sonus, nihil utilitatis hominibus, cujus omnis gloria ab intus est, afferre potest. Unde meritò pius Asceta dixit: Quomodo potest erigi vaniloquio, cujus cor in veritate subiectum est *DEO*? non eum totus mundus eriget, quem veritas sibi subiecit; nec omnium laudantium ore movebitur, qui rotam spem suam in *DEO* firmavit. Nam & ipsi, qui loquuntur, ecce omnes nihil, deficient enim cum sonitu verborum, veritas autem Domini manet in æternum.

III. Alterum est, ut bene apprehendat, hoc vitium, uti perfectis maximè insidiatur, ita ab his speciatim

etiam cavendum esse; ut enim Piratæ illis navibus magis insidias struunt, quas pleniores mercibus esse sciunt; ita & Dæmon per vanam gloriam ijs præcipuè insidiatur, quos in virtutibus magis profecisse novit. Unde rectè S. Augustinus dixit: Qui benedicit, vel expertus est vitiorum superandorum gradus, intelligit vitium inanis gloriæ vel solum, vel maxime cavendum esse perfectis, quo primo enim vitio lapsa est anima, hoc ultimum vincit. Hinc S. Nilus Abbas narrat, olim Tirones à provectoribus separatim fuisse institutos, & illos quidem abstinentiam, carnisque mortificationem præcipuè doctos, hos verò adversus vanam gloriam fuisse munitos.

IV. Tertium est, ut sciat, solidum & efficacem modum fugiendi hoc vitium: Qui in duabus potissimum doctrinis consistit, quarum prior tradita est à Ludovico Granatensi his verbis: Quisquis humanæ gloriæ cupiditate tangitur, sibi ipsi dicere debet, quod Joseph Dominæ suæ ad adulterium invitanti respondit: Ecce, inquit, Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, præter te, quæ uxor ejus es: Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Verè enim omnium bonorum suorum participes nos DEUS efficiens, unam gloriam sibi tanquam legitimam Sponsam reservavit. Quid igitur indignius, quàm & hanc gloriam velle præripere, & Creatoris gloriam Creaturæ velle copulare? Posterior doctrina à S. Bernardo traditur sic loquente: Cavete oculos Basilisci. Sed cui nocere dicitur Basiliscus? qui non viderit ipsum. Alioquin si tu eum prior videas, jam non no-

cer tibi (ut ajunt,) magis moritur ipse. Ita est, Fratres. Non videntes necat inanis gloria, cæcos & negligentes, qui se ei ostentant, qui se exponunt, & non potius ipsi aspiciunt: Non attendunt, non discernunt illam, non vident denique, quàm sit frivola, quàm caduca, quàm vana, quàm inutilis. Si quæ eum intueatur hoc modo, moritur hic Basiliscus, nec jam occidit eum gloria, sed occiditur magis, & occidit ei quomodo in pulverem versa, imò redacta in nihilum.

V. Quartum est, ut sapienter cognoscat, quæ vera gloria, & quomodo acquirenda; ea scilicet, de qua S. Paulus locutus est, dum dixit: Qui gloriatur in Domino gloriatur. Quid autem sit in Domino gloriari, clarè insinuat alibi, dum ait: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiarum nostrarum, quòd in simplicitate & sinceritate DEI, & non in sapientia carnali, sed in gratia DEI conversati sumus in hoc mundo. Hoc enim est, quod ipse DEUS per Jeremiam dixit: In hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nôsse me. Sapienter ergo S. Bernardus conclusit: Virtus major gloriæ est; sola enim est, cui gloria jure debetur. Quæ autem est sine virtute gloria, profectò indebitè venit, & propter affectatur, periculosè captatur.

§. IV.

De Ambitione.

I. Est dignitatis & honoris inordinatus appetitus; per hoc enim differt à Superbia, quæ Excellentiam in communi: & à vana Gloria, quæ laudem indebitam immoderatè appetit. de qua tria specialiter scienda sunt.

Ascete,

Ascetæ, Natura scilicet, Indignitas, & modus curandi.

II. Natura in eo consistit, ut aliquis honorem velut sibi, & non DEO in ipso, exhibendum appetat, eo ferè modo, quo Mulus olim in solemnè supplicatione, Isis DEÆ effigiem portans, & homines ante se prosterni videns, sibi honorem illum exhiberi putavit, ideòque ab Agasone in ventre fodicatus audivit: Non tibi, sed Isidi.

III. Indignitas ex eo patet quòd ejusmodi Homines ambitiosi omni titulo, ob quem honor exhiberi solet, careant, virtute scilicet, quæ sola, ut ait S. Bernardus, Mater gratiæ est; Sola enim est, cui gloria jure debetur, securè impenditur; quæ autem sine virtute est gloria, profectò indebitè venit, properè affectatur, & periculosè captatur. Hinc jam olim Romani duo templa ædificarunt Honori & Virtuti. Sed ita, ut per Virtutis templum priùs transeundum esset illi, qui in Honori templum intrare vellet, ut hoc pacto ostenderent, solam virtutem esse viam ad verum honorem, & meritò, quia, cum honor sit externa testificatio internæ bonitatis, bonitas autem à sola virtute habeatur, rectè infertur, solam virtutem esse radicem & Matrem gloriæ & honoris.

IV. Modus curandi in eo consistit, ut & vilitas honoris & gloriæ humanæ perpendatur (nam ut S. Chrysostomus ho. 43. ad Pop. ait, *nihil hominum gloriã vilis; dic enim mihi, si Puerorum parvulorum videas multitudinem, lactentium dico, numquid ab eis gloriã concupisces? sic ergo erga cunctos Homines dispensaris propter gloriã*) & exitus illius consideretur, uti idem Sanctus hortatur, l. c. dum ait: *Cogita, cientes gloriã*

gloriam concupiscis, quod eam sis assecutus, & disce-
nem, & nihil invenies. Cogita, quantam ea res lu-
beat iacturam, quot & qualibus bonis prives. Lab-
res quidem sustinebit, & pericula, fructibus autem pro-
vabitur, & certaminum proemiis.

§. V.

De Hypocrisi.

I. Est Simulatio, quâ quis se justum simulat, et
justiorem, quàm sit. Unde S. Basilio teste, Hyste-
r vocatur Hypocrita, quia vitam suam velut in profes-
sione ad ostentationem componit, aliud in corde ge-
rens, aliud in specie oculis hominum oculis præfere-
rens; de quo vitio tria præcipuè scienda sunt Asceta

II. Primum est, quàm infestum sit non modò Sa-
cularibus Personis, sed Religiosis etiam & Perfectionis
studium profitentibus, & quidem tantò magis
quantò magis sciunt, suæ professioni proprium esse
sanctitatem profiteri. Certè S. Hieronymus aperte
dixit: Quamvis alijs vitijs carere possimus, Hypocri-
seos tamen maculam habere non posse, aut pauco-
rum est, aut nullorum. Nec dissentit S. Augustinus
dicens: Quàm multos Hypocritas sub habitu Mona-
chorum usquequaque dispersit callidissimus hostis,
circumeuntes Provincias omnes petunt, omnes ex-
gunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulate
pretium sanctitatis. Voluit (ut S. Bernardus alicubi
distinctiùs explicat) humiles esse sine despectu, pa-
peres sine defectu, patientes sine tribulatione, obe-
dientes sine coarctatione, pœnitentes sine afflictione,
virtuosi sine labore, abstinentiam præferre, & passim
deli-

delicatè , bene vestiri sine sollicitudine , laudari sine virtute , amari sine bonitate , honorari sine sanctitate.

III. Alterum est, ut bene cognoscere studeat hoc vitium ; nam, ut sapienter S. Basilius advertit, quælibet virtutis janua simillimam in vitia ferentem utrinque speciem aperit ; ut, qui ad virtutem ingredi nititur, ejus primùm januæ assistens, dum hanc se pulsare arbitratur, apertâ sibi hinc aut inde altera ex vitiorum januis deceptus maxima similitudine ingredia-
 tur, veluti virtutis domum. Hinc audax & temerarius habetur fortis : prodigus, liberalis : avarus, abstemius ac temperans &c. Ut ergo hanc fraudem cognoscat, duo poterit indicia attendere. 1. *Perseverantiam* : nam, ut S. Ambrosius sapienter dixit, nihil simulatum & fictum diuturnum esse potest ; in principio vernat, in processu tanquam flosculus dissipatur & solvitur. Et, ut Seneca ait, nemo potest fictam Personam diu ferre ; ficta in naturam suam citò recidunt. Quibus autem veritas subest, quæque ex solido nascuntur, in majus meliùsque procedunt. id quod Stapletonus apta similitudine declarat dicens : Inter veram ovem & lupum in vestitu ovis hoc discrimen est, quòd vera ovis, si tondeatur, semper tamen lanam gerat, quia hæc in proprio & naturali sub-
 jecto facilè denuò succrescit ; at vellus, quòd se vestit lupus, si tondeatur, nunquam denuò succrescit, sed statim se prodit lupus. 2. *Tribulationes* : nam, ut S. Augustinus rectè dixit, cùm cœperint aliquibus tentationibus ea ipsa vel subtrahi, vel negari, quæ isto velamine consecuti sunt, vel consequi cupierunt, tunc necesse est, ut appareat, utrum lupus sit in pelle ovi-

le ovi-

le ovina, an ovis in sua. Id quod infucata facie con-
nere est, quæ, si calidâ aquâ abluatur, mox decorum
suum amittit, & sordiditatem ostendit; cùm tamen
cies, quæ propriam habet pulchritudinem, per ejus-
modi perfusionem pulchrior efficiatur.

IV. Tertium est, ut pariter benè apprehendat,
quantopere hoc vitium DEUS in omnibus quidem
Hominibus, sed præcipuè perfectionis Studiosis dete-
stetur; id quod DEUS ipse in Apocalypsi S. Joann-
nes ostendisse videtur, dum eidem præcepit, ut An-
gelo Laodicæ Ecclesiæ scribat: Scio opera tua, qui
neque frigidus es, neque calidus (id quod proprium
est Hypocritarum) utinam frigidus esses, aut cali-
dus; Sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec ca-
lidus, incipiam evomere te ex ore meo. Rationem
verò hujus displicentiæ reddit S. Gregorius dicens
Hypocritæ cùm per accepta bona in sua laude se ele-
vant, ipsis muneribus contra largitorem pugnant; in-
de quippe contra Largitorem superbiunt, unde ei am-
plius humiles esse debuerunt. Sed eò postea senten-
tia districtior illos percutit, quò nunc ingrati magis
ea recipiunt, fitque eis amplitudo muneris incremen-
tum damnationis. Ideo scirpo comparantur, qui ex-
teriùs viret & crescit, intùs vacuus est. Unde Al-
phonfus Rex audiens Antonium Piconam Ordinis E-
remitarum, magnum Hypocritam, jactando blasphemias
in Christum & Matrem, vermiculis absumptum
perisse, dixisse fertur, propterea DEUM tantopere
in Hypocritas sævire, quòd, dum Homines decipiunt,
interponant DEUM tanquam sceleris mediatorem;
ideòque ut plurimùm viventes adhuc plecti in oculis
hominum, quos DEI nomine sefellissent, ut intelli-
gant

gant mortales à talibus monstris maximè cavendum esse, quòd DEUM ipsum non tantùm post mortem, sed etiam in ipsa vita haberent indubitatum ultorem.

§. VI.

De Avaritia.

I. Est inordinatus appetitus divitiarum ; de quo specialiter nôsse debet Asceta.

II. Primò quibus potissimùm modis committatur, nimirum quatuor illis, quos Hugo sequentibus verbis indicavit : Quatuor sunt in rebus possessis observanda, ne licita injustè quæramus ; aut injustè acquisitis illicitè fruamur : ne multa quamvis licitè possideamus : ne licita illicitè defendamus. Malè enim acquirere, aut malè uti acquisitis, de licito facit illicitum, multa sibi possidere propinquum est cupiditati ; & sic quandoque, quod nimium diligitur, malè defenditur.

III. Nôsse pariter debet, modum legitimè & cum fructu etiam spiritali rebus possessis utendi, quem quidem S. Gregorius pulchrè indicavit dicens : si cuncta Mundi relinquere non potes, sic tene, quæ hujus Mundi sunt, ut per ea non tenearis : ut terrena res possideatur, non possideat. Sit res temporalis in usu, æterna in desiderio ; hæc ut in itinere, illa ut in termino. Quasi ex latere aspiciatur, quidquid in hoc mundo agitur. Ante nos autem tota mentis intentione spectemus illa, ad quæ tendimus. Nam & omnia retinendo relinquimus, si sic temporalia gerimus, ut tamen totâ mente ad æterna tendamus. Et hoc est, quod Apostolus suasit dicens : Reliquum est ;

est, ut, qui Uxores habent, tanquam non habent sint: & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Sicut enim is, qui in aqua submergitur, periculo caret, quamdiu caput extra aquas liberum tenet, sic qui divitijs circumdati & immerfi sunt, periculo vacant, quamdiu caput liberum est, seu cor non adhæret.

IV. Nôsse debet solidum modum avaritiam expiandi, quem S. Prosper sapienter præscripsit, dum dixit: Quem possidendi delectat ambitio, DEUM qui possidet omnia, quæ creavit, expedita mente possideat, & in eo habeat, quæcunque in eo sanctè habere desiderat. Sed quoniam nemo possidet DEUM nisi qui possidetur à DEO, sit ipse primitus possessio, & efficietur ejus DEUS possessor & portio. Eius quid potest eo esse felicius, cui efficitur conditor certus, & hæreditas ejus dignatur esse pia Divinitas? Quid ultra quærit, cui omnia suus Conditor fit? aut quid ei sufficit, cui ipse non sufficit?

§ VII.

De Invidia.

I. Est tristitia de alterius bono, in quantum æstimatur diminuere gloriam propriam; de qua tria præcipuè debet advertere Asceta.

II. Primum est, ut firmiter sibi persuadeat, etiam perfectionis studiosis hoc vitium non parùm insidiatum, id quod claris verbis S. Hieronymus docuit dicens: Ut soli DEO puram elementiam derelinqui, Filiorum Zebedæi consideremus exemplum, pro quibus cum Mater mora pietatis affectu nimis grandia postulasset, reliquit

reliqui decem discipuli indignati sunt. Quòd etiam confirmavit S. Bernardus, dum dixit : Metientes nosmetipsos nobis, sentimus aliqui nostrum pro nostri infirmitatis experienciâ, quàm rara sit virtus alienæ non invidere virtuti, necdum gaudere ad illam, nedum etiam, tantò plùs, quàm ad propriam quemque gratulari, quantò se perpenderit in virtute superatum.

III. Alterum est, ut solidum sciat medium evitandi Invidiam; quale præ cæteris offert S. Bernardus, dum supra citatis verbis subjungit : Et quando, ais, ego proficere possum, qui Fratri invideo proficienti? Si doles, quòd invides, sentis, sed non contentis. Passio quandoque est sananda, non actio condemnanda. Tantùm non illic resideas, iniquitatem meditans in cubili tuo, qualiter videlicet foveas morbum, satisfacias pesti, persequaris infontem, bene ab illo gesta calumniando, deprimendo, pervertendo, atque impediendo gerenda. Non parùm etiam proderit, si bene ponderetur, quòd bonum, ob quod alteri invidendum incitatur, per fugam Invidiæ nostrum facere possimus, uti bene S. Augustinus advertit dicens: Tolle invidiam, & tuum est, quod habeo; tollam invidiam, & meum est, quod habes.

IV. Tertium est, ut, quoniam teste Salomone, calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius, maximè si ab Invidia procedat, maturè se ad ejusmodi tela Invidiæ ab aliis sustinendæ præparet; quis enim unquam virtutis amicus exercitio hoc caruit, inquit rectè Petrarcha? percurrere animo omnes terras, omnia secula, cunctas historias evolve, vix insignem virum hâc immunem peste reperies. Postea modum effugiendi docens sic loquitur: Tolle mali materiam,
C
malum

malum omne sustuleris. Nimiis opibus pone modum quidquid eximiâ specie inflammare animos potest abjice vel absconde. Si quid est, quo carere nolis, nequeas, modestè utere; invidiam, quam insolentia exasperat, humilitas lenit.

§.VIII.

De Gula.

I. Est inordinatus appetitus alimenti, id est, si alius cibis aut potus usurpetur, quàm ipsa Naturæ sustentatio requirit; de qua sequentes tres doctrinas bene advertere debet Asceta.

II. Prima est, ut cognoscat *necessitatem* expugnandæ Gulæ; neque enim ad conflictum spiritualis agone assurgitur, teste S. Gregorio, si non priùs inter nos metipsum hostis positus, Gulæ videlicet appetitus edomatur.

III. Secunda est, ut bene cognoscat modum edendæ gnosendi, quando appetitus Gulæ inordinatus est, nam, teste S. Gregorio, sic voluptas sub necessitate palliat, ut vix eam perfectus quisque discernat. Sapienter autem in edendi via furtivè adjuncta voluptas subsequitur: nonnunquam verò impudenter libera etiam præcipere conatur. Facile verò est deprehendere, cum voluptas ejus necessitatem prævenit, sed valde difficile est discernere, cum in ipso esu necessario se occultè subjungit. Nam quia præeuntem naturæ appetitum sequitur, quasi à tergo veniens tardiùs videtur. Ut ergo hanc fraudem cognoscere & fugere queat, Deum imprimis gratia imploranda, subinde bona intentione præmittenda, & sub ipsa sumpuone cibi aut potus

quandóque iteranda: ac tandem feni guttutis, ut S. Augustinus monet, temperata relaxatione & constitutione temperandi sunt, ne appetitus prævalere valeat.

IV. Tertia est, ut bene etiam solidum modum vincendi hoc vitium cognoscat, qui in sequentibus tribus doctrinis consistit. 1. Ut artem continentiae sic teneat, quatenus non carnem, sed vita carnis occidat. Adjutorem quippe habemus internae intentionis hunc hominem, quem exterius gestamus, & ipsi insunt motus lasciviae, & ipsi effectus suppetunt operationis bonae. Sæpe verò dum in illo hostem insequimur, etiam civem, quem diligimus, trucidamus, & sæpe dum quasi concivi parcimus, ad prælium hostem nutrimus. Hinc S. Hieronymus dixit: Parcus cibus, & venter semper esuriens triduanis jejuniis præfertur, & multò melius est, quotidie parùm, quàm raro sumere. Sed & ipse Christus S. Gertrudi dixit: Mihi quidem ad hoc oblatum erat vinum myrrhatum cum felle mixtum, quò citius morerer, sed desiderium multa patiendi pro homine retraxit me, ne biberem. Tu verò diverso in eodem amore sume omnia necessaria & commoda, ut per ea diutius in servitio meo viva conserveris. 2. Ut nôrit, generalem hunc continentiae modum esse, ut secundùm capacitatem vitium, vel corporis, vel ætatis tantùm sibi met cibi unusquisque concedat, quantum desiderium saturitatis, exposcit. Ut autem hæc mensura cognoscat, suadet S. Dorotheus, ut quisque experientiã Magistrã discat, & observet, quanta cibi copia solet stomachum gravare, ac deinde paulatim de copia illa detrahat, donec nullam ampliùs in digestionem difficultatem sentiat. Contrà notet quoque, quanta cibi tenuitas & parsimonia imbecillio rem red-

dat, ut officio, quod sustinet, ægrè satisfacere possit. In quo animadverso paulatim eò usque comineatur: temperat, donec integras vires sentiat ad munus suum committendum, modè obeundum. P. Nicolaus Lancizius scribit in suo Magistro Novitiorum hanc regulam temperantiae & sobrietatis præscriptam fuisse, ut tantùm quis comedat vel bibat, ut absoluto prandio vel cæna ad orationem se dispositum sentiat. Hinc & Tertullianus de moribus veterum Christianorum scribens ait: Bibere quantum pudicis est utile: ita saturantur, ut qui meruerint etiam per noctem sibi DEUM adorandum esse. Et hoc est, quod etiam Angelus S. Pachomio in divinis regulis præcepit: Concede unicuique, ut comedat & bibat pro viribus; neque jejunare prohibe, neque comedere; & meritò, nam, teste Clemente Alexandrino, periculosa sunt extrema, media autem bona sunt. Medium autem est, quidquid non eget necessariis rebus. 3. Ut frequentes de Gula victorias reportet quis studeat. Hinc Apollonius laudatus ab Episcopo suavitè suavitè: Si voles te tibi ipsi exercere, sitibundus magis æstu, accipe volas plenas aquâ frigidâ, eamque rursum expue, ad id te facere nemini dixeris. Quod idem etiam in cibo factitandum.

§. IX.

De Luxuria.

I. Est impuræ & libidinosa voluptatis inordinatus appetitus, de quo pariter tria specialiter advertenda debet Asceta.

II. Primum est, ut bene cognoscat, quòd vitium hoc peculiariter infestet ad perfectionem tendentes. uti bene S. Gregorius ostendit, dum ait: In via autem

ere possi
eatum
um cor
scribit
mperat
uis con
ad oran
llianus
Bibit
ui mes
dum e
o in die
comer
e, neq
Alexa
ona su
llariis
repora
Epicte
s mag
e rurs
am eti
nordin
dvert
d vici
dentes
a aut
Isra

Israël Amalech restitit, quia libido ad perfectionem tendentibus arma voluptatis objicit, & corda, quæ potentest, gladio immundæ suggestionis ferit. Et quia valde fortis & violenta est pugna fornicationis, restitisse perhibetur, non quomodolibet obviâsse; resistere quippe forti, expugnationi instare est.

III. Alterum est, ut bene intelligat, quousque huic Amalech resistere debeat, scilicet implendo illud DEI mandatum; Non pareas, eo, & non concupiscas illius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum, & lactentem, & bovem, & asinum, & ovem & camelum. Super quæ verba S. Gregorius ait; Parcit Amalech, qui blandimenta lasciviæ aut in locutione, aut per intentionem, aut in cogitatione tenet. Dicit, non parcas ei, quia de tam nequissimo vitio nihil accendi debet in mente, nihil permitti debet in opere ardere. Non concupiscas ipsius aliquid, ut penitus eradiceretur à cogitatione.

IV. Tertium est, ut pariter bene cognoscat, quomodo, seu quibus armis resistere huic Amalech debeat, alterique suadere, nimirum tribus præcipuè. I. *Manifestatione tentationis*; quia, ut Cassianus ait, non valebit ignorationi ejus callidus hostis illudere, qui universas cogitationes in corde nascentes, perniciofa verecundiâ nescit obtegere, sed eas maturo examine seniorum vel reprobat, vel admittit. Ilico namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcescit, & antè, quàm discretionis judicium proferatur, serpens deterrimus velut è tenebroso ac subterraneo specu virtute confessionis pertractus ad lucem, & traductus quodammodo ac dehonestatus discedit. Tamdiu enim suggestionis ejus noxiæ dominantur, quamdiu à no-

bis in corde cœlantur. 2. *Humilitate*, sed eâ mêmè, quâ sibi penitus diffidens, & sperans in DEO hoc auxilium petat, ac expectet; nam, teste S. Chryco, qui sudoribus ac laboribus suis adversus hujus Adversarium pugnat, is ei similis est, qui inimicum suum papyro ligavit: qui verò continentia ac vigiliis pugnet ei similis est, qui catenis hunc devinxit. Porro is, altissima humilitate & vacuitate iracundiæ sitique pugnat, is ei comparatur, qui occidit inimicum, atque in arena occubuit, arenam verò intellige humilitatem.

3. *Maturâ resistantiâ*: nam quemadmodum miles in domum ingressus facillè totam domum occupat; ita mentis tentatio haud difficulter mentem subjugat, si mel eam occupare sinatur. Hinc S. Hieronymus monet: Nolo, sinas cogitationem libidinis crescere; ne in te Babylonium, nihil confusionis adolescat. De parvo hostis, interfice: Nequitia, ne Zizania crescat, in semine elidatur. Audi Psalmistam dicentem: Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad Petram. Quia impossibile est, in sensum hominis non intrare innatum medullarum calorem, ille laudatur, ille perdicatur beatus, qui, ut cœperit cogitare fordita, statim interficit cogitatus, & allidit ad Petram, Petram autem Christus.

§. X.

De Iracundia.

I. Est inordinatus vindictæ appetitus, qui, si in actum prodeat, & brevi tempore duret, *Indignatio* longiori, *Ira* vocatur, de qua quinque præcipuè doctrinæ bene nôsse, & observare debet Ascera.

II. Prima est, ut, quoniam duplex est Iracundia

dia, bona scilicet & mala (uti S. David indicavit dicens: Irascimini, & nolite peccare: & clarius S. Gregorius dicens: alia est ira, quam Impatientia excitat; alia, quam zelus format; illa ex vitio, hæc ex virtute generatur) bene cognoscat, quandonam bona, licitaque sit ira; ejus quidem dignoscendæ generalem regulam assignat S. Gregorius, dum ait: Cùm per zelum animus movetur, curandum summopere est, ut nec hæc eadem, quæ pro virtutis instrumento assumitur, menti Ira dominetur, nec quasi Domina præeat, sed velut ancilla ad obsequium parata à rationis tergo nunquam recedat. Tunc autem non recedet, si vitiis hominis, non homini irascatur; nam, ut rectè dixit S. Isidorus, ira recta data est homini naturaliter, ad cohibendum vitia sua vel aliena, sine mentis perturbatione, solâ caritatis intentione, ne homo serviat peccatis. Hinc rectè aliqui colligunt, tria esse, quæ iram inordinatam efficiunt, scilicet ferri vindice animo in innocentem, & à quo non sis offensus: Velle ulcisci propriâ autoritate: & vindicare non zelo justitiæ aut caritatis, sed odio & malevolentia limitisque vindictæ excedere.

III. Secunda doctrina est, ut bene cognoscat necessitatem & praxin Iracundiæ bonæ, quam quidem breviter, sed bene indicavit S. Chrysostomus, dum dixit: Si Ira non fuerit, nec doctrina perficit, nec Judicia stant, nec crimina compescuntur. Qui cum causa non irascitur, peccat; patientia enim irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, & non solum malos, sed & bonos ad malum quodammodo invitat. Hinc Salomon ait: Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus animus corrigitur delinquentis.

IV. Tertia doctrina est, ut solidum sciat modum

dum propriam iram compescendi, quem quidem patet
 chrè S. Ambrosius sequentibus verbis indicavit: O
 jice, Domine, contra tam amarissimum Iracundiæ m
 lum, suavissimum Sapientiæ tuæ bonum, in quo sp
 cialiter animarum nostrarum salus collocatur, cum t
 bis per Evangelium dicitur: In patientiâ vestrâ posside
 bitis animas vestras. Quæ nimirum dum arcem
 principatum in mente susceperit, omnes mox perturb
 ationes compescit. Rixas & contumelias in exhort
 ationem convertit, confusum clamorem sub ordinat
 silentio premit, indignationem, tumoremque ment
 mansuetudine vincit, blasphemias gratiarum action
 repellit.

V. Quarta est, ut, quoniam non modicè ju
 vat, ad Iracundiam animo penitè evellendam, si rad
 ces, ex quibus pullulare solet, evellantur, has ipse
 bene cognoscere studeat. Discet autem easdem ex se
 ne illo, qui dixit: Ira per hos quatuor actus exurgit.
 Propter cupiditatem avaritiæ dandi & recipiendi, re
 que alienas rapiendi: & si quis propriam sententiam
 amans defendit: & si quis vult, se honoribus dignum
 esse; & si quis Doctorem se esse vult, plus omnibus sa
 pientem esse se sperans.

VI. Quinta est, ut pariter noscat modum, alie
 nam iram pacandi, qui quidem in duobus ferè consistit
 1. Ut consilium & exemplum Davidis quis sequatur
 dicentis: Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bo
 nis. Posui ori meo custodiam, cum consisteret Pecca
 tor adversum me. Sicut enim si duæ januæ adversa
 in eodem cubiculo apertæ sint, vehementiùs furit ven
 tus; qui tamen mox quiescit, si alterutra claudatur;
 ita iratus quoque chrò placabitur, si alterum cedentem
 &

& silentem adverterit. Hinc rectè S. Basilius suavit : Contumeliam intulit iratus, vince, amovèque silentio malum, & cogita periculum de te fieri, an DEO, per patientiam adhæreas, seu per iram in Adversarij partes declines. 2. Ut, si loqui quis velit, pacificè loquatur & mansuetè; nam responsio mollis frangit iram, teste Salomone, sicut pellis bovina globo ignito superjecta vim ignis frangit, Hinc S. Paulus monet, ut si esurierit Inimicus noster, cibemus illum, potum verò eidem, si sitiverit, demus; hoc enim facientes carbonem congeremus, super caput ejus. Carbones namque, ut vult D. Augustinus, significant urentes pœnitentiæ gemitus, quibus superbia sanatur ejus, qui dolet se inimicum fuisse hominis, à quo ejus miseriam subvenitur.

§. XI.

De Odio.

I. Est juxta S. Augustinum in lib. de fin. Vetus ira ex pluribus causis collecta, diuturno tempore perfeverans; de quo tria præcipuè notanda sunt Ascetæ.

II. Primum est, ut bene addiscat, & distinguat, quid in Proximo sit odio habendum. Qua in re Cassiodorus facem præfert dicens: Perfectum odium est, homines diligere, & eorum vitia semper horrere; nam in illa parte, quâ creatura DEI sunt, amandos esse non dubium est: in illa iniquitate horrendi sunt, in qua se polluerunt.

III. Alterum est, ut sciat, quomodo se defendere debeat contra activum odium, nimirum observando doctrinam ultimam priori §. datam; sic enim apprehensionem injuriæ vel offensæ, ex qua omne odium nasci-

C 5

nasci-

nascitur, facillè tollet, & cum ea tanquam radice ipsa
etiam odii vitium exterminabit.

IV. Tertium est, ut sciat, quomodo se gerere
debeat, si ipse fortè causam odii dedit alteri, videlicet
si æqualis est, sequendo consilium S. Augustini dicitur
tis: Ipsos imprimis admoneo, quicumque habetis
cordiam cum Fratribus vestris, & revocatis ad vos,
consideratis vos, & justum iudicium fertis vobis
in cordibus vestris, & invenietis vos non debuisse facere,
quod fecistis, non debuistis dicere, quod dixistis.
Petite veniam Fratres à Fratribus vestris, facite Fratres
bus, quod ait Apostolus: Donantes vobis ipsis, sicut
DEUS in Christo donavit vobis. Nolite erubescere
veniam petere. Si autem Superior sit, qui offendit,
aliud ejusdem Sancti consilium audiatur, dum ait: Ante
oculos DEI pœniteat eum, ante oculos DEI puniatur
suum, & si non potest dicere servo suo, quia non oportet,
da mihi veniam, blandè illum alloquatur; blanda
enim appellatio veniæ est postulatio.

§. XII.

De Discordia.

I. Est juxta S. Thomam 2. 2. q. 37. a. 1. quæ
dam voluntatum disgregatio in diversa; de qua specie
liter tria notanda sunt Ascetæ.

II. Primum est, ut sciat, quando permittere possit
fit dissensiones; nam ut sapienter dixit S. Augustinus
dissensiones nunquam debent amari; sed aliquando
men aut ex caritate nascuntur, aut caritatem probant.
Quis enim facillè invenitur, qui velit reprehendi? &
ubi est ille sapiens, de quo scriptum est: Corripe sapien-

pientem, & amabit te? Nunquid tamen ideo non debemus reprehendere, & corripere Fratrem, ne securus tendat in mortem? Aliam causam permissionis affert S. Gregorius, dum ait: Sicut noxium esse solet, si unitas desit bonis, ita perniciosum est, si sit in malis; perverfos quippe unitas corroborat, dum concordant, & tantò magis incorrigibiles, quantò magis unanimes fecit. Id quod appositè per fabulam confirmavit non nemo, dum finxit. Accipitres quondam acerrimè inter se belligeratos fuisse. Quos proin Columbæ pacificare conatæ effecerunt, ut ipsi quidem inter se concordessent, sed odium in columbas converterent, easque ad necem usque persequerentur. Hinc Melanthis dicere solebat, Rempublicam Atheniensium diffidiis Oratorum servari, quòd cum non incumbant universi in unum latus navigii, fiat, ut ab altera parte veluti pondere opposito administratio libretur.

III. Alterum est, ut sciat solidum modum vitandi discordias, quem quidem pulchrè S. Gregorius indicavit, dum dixit: Boni viri freno consilii retinent præcipationem Verbi, & cautè considerant, ne relaxantes linguæ lasciviam Auditorum conscientiam incauta locutione transfigant. Unde bene per Salomonem dicitur: Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum. Aqua quippe dimittitur, cum linguæ fluxus effrenatur. Sed dimissor aquæ caput jurgiorum efficitur, quia per linguæ incontinentiam discordiæ origo propinatur.

IV. Tertium est, ut solidum quoque medium sciat sedandi discordias exortas; quale quidem S. Ambrosius assignat dicens: Illæ commotiones in Pueris innoxie sunt, quæ plus habent gratiæ, quàm amaritudinis. Et si citò Pueri inter se moventur, facilè sedantur, & majori suavi-

suavitate in se recurrunt. Nesciunt se subdolè, artiosèque tractare. Nolite contemnere hos pueros de quibus Dominus ait: Nisi conversi fueritis, & efficiamini, sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum. Aliud medium suggestit alius, qui dixit: sicut tormenta bellica majora si muro allidantur, perficiunt; si in saccum laneum deferantur, non penetrant & sine noxa sunt; ira litigantes ac contentionum amatores si in mitem incurrant, vim amittunt nocendi; autem in sui similem offendant, utrinque detrimentum contrahitur.

§. X I I I.

De Acedia.

I. Est tœdium Spiritualis boni, quo quis negligenter bona debita inchoare, aut cœpta perficere, ut S. Bernardus describit; de quo, cùm ijs, qui perfectioni student, maximè periculosum sit. Meritò Asceta in extirpationem illius totis viribus incumbere, &, quoniam tepiditatis potissimum nomine apud viros DEO sacrato exprimitur, tria de illa specialiter advertere debet.

II. Primò itaque bene apprehendat, quid sit Tepiditas ista, & quæ sint Indicia illius; nimirum quòd aliud nihil sit, quàm remissio Fervoris in prima conversatione concepti: nam, ut S. Bernardus sapienter advertit, tepescimus processu temporis à fervore conversationis nostræ: Paulatim refrigescit caritas, abundat iniquitas, ut consummemus carne, qui Spiritu cœperamus: inde enim est, ut minùs ea sciamus, quæ à DEO donata sunt nobis, indevoti pariter & ingrati. Timorem Domini relinquimus, Religiosam omittimus solitudinem, verbosi, curiosi, faceti etiam detractores &

Mur-

Murmurantes, vacantes nugis, fugitantes labores disciplinæ, quoties sine nota id licet, quasi verò confestim sit etiam sine noxa.

III. Secundò: bene quoque apprehendere debet gravitatem hujus morbi, ut ad ejus curationem suscipiendam tantò vehementiùs incitetur; Quam quidem gravitatem colligere potest ex eo, quòd juxta SS. Patres tanta sit potentia & vis hujus tepiditatis, ut quem semel absorbit, semper ferè retineat.

IV. Tertio pertinet ad Ascetam, ut solidum & efficacem sciat modum curandi hunc morbum, qui quidem modus in sequentibus Industriis consistit. 1. Ante omnia conetur tollere radicem morbi, & quia plerumque hæc Tepiditas ex inordinato amore seu concupiscentia alicujus rei creatæ oritur, hanc efficaciter subtrahere studeat; alioqui enim frustra alia media adhibebit. 2. Medicorum more suaviora quædam illi remedia proponat, qualia sunt in primis Oratio ad DEUM, uti suavitè S. Augustinus dicens: Agnosce te in illa tentatione tædij, cùm adest, & clama ad Dominum, ut de necessitatibus tuis etiam hîc liberet te. Et de hac tentatione liberatus cùm fueris, consteantur illi miserationes ejus. Deinde suadeat illi, ut ipse quoque DEO cooperetur, & pro viribus resistat Acediæ, honestis occupationibus se onerando. 3. Si hæc nihil proficiant, severiora & magis amara remedia adhibeat, ostendendo ei, in quàm malo statu versetur, & quanto periculo, ne evomatur ex ore DEI, & Vocatione sua excidat. Jubeatur considerare, quid in vitæ termino de hoc suo vivendi modo sit sensurus, revocenturque ei in memoriam illa S. Bernardi verba: Quis ille pavor erit, ô Anima mea, cùm dimissis omnibus, quorum
tibi

tibi est tam jucunda presentia, tam gratus aspectus, habitatio ipsa tam familiaris, sola ingrediens incognita penitus regionem, occurrentia tibi catervatim rursus terretima illa monstra videbis? Quid tibi in die tam necessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus paratis ad escam? Quis consolabitur? Quis deducet? Imò moneatur, ut hanc suam miseriam ex aliorum peccatorum vita cognoscere studeat, sicut S. Gregorius suavitè suavitè his verbis: Scribitur in Job: Considerate Semras Theman, Austri, inquam, sive teporis, quia quæ nobis minùs dijudicanda credimus, quàm sint turpitudines in aliorum actibus cognoscimus. Sicque fit, ut qui seipsum mens redeat, & agere, quod reprehendit, erubescat: Quasi enim à speculo fœda facies displicet, cum mens à vita simili, in seipsa, quæ avertetur, videt. Denique si Tepiditas hæc nimis actas radices fixisse videtur, imitetur exemplum illorum Medicorum, qui in simili Casu longiorem curam per acidulas vel alias Medicinas suadent, hortenturque, ut in solitudinem Spiritualem secedens, Sacram Exercitationibus vacet, & tum ex Peccatorum suorum novissimorumque seria meditatione, tum ex vita & Passione Christi considerata, aliisque piis exercitiis hoc secessu obiri solitis ignem & fervorem caritatis in se accendat, quo tam noxiam tepeditatem fuget.

§. XIV.

De Detractione.

- I. Est alienæ Famæ injusta denigratio; de qua sequentia nôsse debet Asceta.
- II. Primum est, ut bene cognoscat, quantum studio

studio caveri debeat ab ijs, qui perfectionis sunt studiosi, quod quidem ex S. Paulino Episcopo discet sic loquente: Est sanè tale hoc vitium, quod vel in primis extingui debeat, & ab ijs, qui se sanctè instituere volunt, prorsus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil est, quod ita mobilem mentem & levem faciat, quàm facilè totum credere, & obtrectatorum verba temerario mentis assensu sequi. Beatusque est, qui contra hoc vitium ita se armaverit, ut apud eum detrahere nemo audeat. Sanctus Chrysostomus certè intrepidè dixit: Hoc vitio neque sæcularium, neque Monachorum ullum facilè invenes liberum.

III. Ut bene cognoscat modum extirpandi hoc vitium tum in se, tum in aliis, qui quidem optimus est, si & radix illius, de qua superiori §. dictum, extirpetur, & è contrario caritatis fraternæ studium magna cum sollicitudine suscipiatur; si enim hæc firmas semel in animo radices fixerit, facilè is ad vitium detractionis utpote summè caritati illi contrarium totis viribus exterminandum impelletur.

IV. Ut solidum quoque modum sciat, ferendi detractiones; qui quidem optimè à pio Asceta docetur, dum in Persona Christi sic loquitur: Si attendis, quid apud te sis intus, non curabis, quid de te loquantur homines foris. Homo videt in facie, DEUS autem in corde. Homo considerat actus, DEUS verò pensat intentiones. Erige ergo cor tuum in cælum, & non contristabit te contemptus hominum in terris.

V. Ut sciat, quando de alterius peccato sermo institui possit, aut debeat, nimirum in duobus casibus. 1. Cùm res jam percubuit in vulgus promulgata, & passim in sermone cœpit esse. 2. Cùm ei
dici;

dicitur, qui peccantem castigare & juvare potest. ad hoc faciendum sæpe etiam obstringimur, ut S. Thomas docet, ne ulcus occultatum putrescat.

§. XV.

De Judicio temerario.

I. Est actus Intellectus, quo alienos mores facta sine legitima autoritate & causa judicamus: quo quinque specialiter noranda sunt Ascetæ.

II. Primum est, ut bene cognoscat primatum fundamentum, & rationem, ob quam neminem judicare temerè oportet, quam quidem S. Hieronymus sequentibus verbis indicavit: Non enim conscientiam tebras hominibus scire, aut nudare permissum est, teste Scriptura: Homo in facie videt, DEUS solus in tima & secreta circumspicit, sed manifesta est Domini monentis: à fructibus eorum cognoscuntur eos.

III. Secundum est, ut bene cognoscat, quantum ad iudicium verè sit temerarium, tum scilicet, quando non ex certæ rationis dictamine, sed ex affectu & corrupta passione Proximus judicatur.

IV. Tertium est, ut pariter bene cognoscat, quantum ad opus, hoc vitium specialiter ab Asceta perfectioris studio sit fugiendum; id quod à S. Raymundo discet, qui, cum plura alia monita vice testamenti filiis & filiabus spiritualibus reliquisset, inter alia specialiter hortatus est, ne quem unquam judicarent, dicitur, quod hoc esse necessarium ad veram mentis puritatem, ut in omnibus DEI voluntati attenderetur, qui omnino permittit ad bonum finem.

V. Quæ

V. Quartum est, ut solidum & efficax medium quoque cognoscat, hoc vitium effugiendi, quale quidem S. Climacus sequentibus verbis perap̄tè assignavit: Qui celeres, nimiumque diligentes Proximi delictorum Iudices sunt, hoc idcirco patiuntur, quia nondum suorum peccatorum fixam atque perfectam memoriam, curamque susceperunt. Nam si quis amoto proprii amoris velamine, mala sua diligenter inspiciat, nullius jam rei alterius in hac vita curam geret, id apud se reputans, tempus sibi sufficere non posse, quo seipsum lugeat, etiamsi centum annos vixerit: etiamsi Jordanem fluvium in lacrymas conversum ex oculis manare conspexerit.

VI. Quintum est, ut non modò ipse similia iudicia non ferat, sed & aliorum iudicia fortiter spernere addiscat, dicatque cum S. Paulo: Mihi autem pro minimo est, ut à vobis iudicer, aut ab humano die. Hinc rectè S. Gregorius Nazianzenus dixit: Quid meà interest, qui rei veritatem magis curo, imò solum curo? hoc enim me vel condemnaverit, vel absolverit: hoc miserum vel beatum reddiderit. Ad quid aliis videretur nihil ad vos, quemadmodum nec alienum somnium. Non ita aliis videtur, ais. Quid verò? an ijs, qui vertigine correpti sunt, terra fixa & stabilis esse videtur? Quocirca fac priùs fidem, sanos eos esse, qui de nobis ita sentiunt, & tum nos admone, ut meliorem mentem induamus. Rectè ergo S. Hieronymus concludit: Spernentes hominum iudicia, nec laudibus eorum extollamur: nec obtreccionibus contristemur, sed ingrediamur rectam viam, & tritas à S. Prophetis semitas.

§. XVI.

De Hæresi.

I. Est voluntarius & pertinax error in mæsecun
Catholicæ Fidei contraria à Christiano commissus Hære
qua sequentia Ascetæ sunt notanda. vide

II. Primum est, ut causas, ob quas DEUS Hæresis
permittit, bene cognoscat, ne nimium ob earum nulla
ortum perturbatur; ex autem sunt tres potissimè ret c
1. In pœnam & punishmentem peccatorum nostrorum fiste
sicut maledicta est terra propter peccatum Adæ quo
spinas & tribulos germinaret. Unde Apostolus fide
Caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fieri quan
ideo mittet illis DEUS operationem erroris, ut stian
dant mendacio. 2. Ad excitationem torporis & fi
cræ Scripturæ studio, & veritatis illustrationem; expo
ut rectè S. Augustinus advertit, ab Adversario tum
quæstio discendi existit occasio: Multa quippe a
dem Catholicam pertinentia, dum Hæreticorum con
lidâ inquietudine exagitantur, ut adversus eos præ
di possint, & considerantur diligentius, & intelli
tur clariùs, & prædicantur instantius. 3. Ut pro
manifesti fiant, quemadmodum S. Paulus loquitur grat
III. Alterum est, ut veram regulam teneat ex que
Hæreses cognoscere & refutare possit; talis autem Chr
teste Vincentio Lyrinensi, si universitatem, antiqua
tem, & consensionem, si hanc unam fidem vale
esse fateamur, quam tota per orbem terrarum cup
tur Ecclesia. Antiquitatem verò, si ab his nullate fuer
recedamus sensibus, quos sanctos majores ac Pa
nostros celebrâsse manifestum est. Consensio
denique, si in ipsa vetustate omnium, vel penè om lam

um Sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones, sententiâsque sectemur.

IV. Tertium est, ut solidum modum teneat, in mæsecurè & efficaciter concertandi, ubi opus est, cum Hæreticis, quem quidem bene Tertullianus assignâsse videtur, dum dixit: Non ad Scripturas provocandum est, nec in his constituendum certamen, in quibus aut earum nulla, aut incerta victoria est; nam etsi non ita evadent collatio Scripturarum, ut utramque partem parem sustineret, ordo rerum desiderabat illud priùs proponi, quod nunc solùm disputandum est, quibus competat fides ipsa, cujus sint Scripturæ; à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, quâ fiunt Christiani. Ubi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ & fidei Christianæ, illic erit veritas Scripturarum, & expositionum, & traditionum omnium Christianarum.

V. Quartum est, ut etiam modum efficacem convertendi Hæreticos nôrit, qui quidem in tribus præcipuè industriis consistit. 1. Ut ad petendum à DEO lumen eos instiget; sicut enim cæcitas corporalis non nisi extraordinariâ DEI virtute tollitur, ita & mentalis hæc occæcatio non nisi per specialem DEI favorem gratiâque curatur. 2. Ut ad bonorum operum frequens exercitium eosdem animet; nam, ut bene S. Chrysostomus advertit, sicut sole manente non prævalet nox; cùm autem accesserit ad occasum, tunc occupat mundum; sic quamdiu lumen Justitiæ in homine fuerit, tenebræ erroris eum non apprehendunt; secùs verò si illud ablatum fuerit, quia non error generat peccata, sed peccata errorem. 3. Ut falsitatem & malam cohærentiam doctrinarum hæreticarum ostendere

cometur; & sicut Samson Vulpes caudis alligatas & censas in hostium messem immisit; ita & ipse Asceta versantes sibi Hæreticarum doctrinas in caudâ, id cohærentiâ colliget, seu falsas ostendat, ac in ipsos versarios retorqueat.

§. XVII.

De Superstitione.

I. Est cultus vitiosus veri vel falsi Numinis; que vitium Religioni oppositum secundum excelsam non quòd DEUS nimium coli possit, sed quòd cum debitis circumstantiis colatur, exhibendo cultum quem quis non debet; vel non eo modo, quem debet; vel illi, cui non debet. Unde tria circa horum tium bene cognoscere debet Asceta.

II. Primum est, ut bene cognoscat fallaciarum artium magicarum, ideòque illud S. Augustinus semper ob oculos habeat: Fatendum, quando ab Astrologis) vera dicuntur, instinctu quodam occultissimo dici, quem nescientes humanæ mentes patitur. Quod cum ad decipiendos homines fit, Spiritus seductorum operatio est: quibus quædam verba temporalibus rebus nôsse permittitur, partim subtilioris sensûs acumine, partim quia corporibus subtilioribus vigenz, partim experientia condidiore propter magnam longitudinem vitæ, partim S. Angelis, quod ipsi ab omnipotente DEO discunt etiam iussu ejus sibi revelantibus, qui merita humanæ occultissimæ justitiæ severitate distribuit. Aliquam autem iidem nefandi Spiritus etiam, quæ ipsi facti sunt, velut divinando prædicunt.

III. Secundum est, ut bene cognoscat radicem
 ac causam, ex quâ ejusmodi superstitiones oriuntur,
 quam quidem idem S. Augustinus sequentibus verbis
 assignavit: Homines negligentes & faciles, languida
 desideria, & fidem desidem habentes, etiamsi incipi-
 ant, non diu perseverant in operibus DEI, sed ubi se
 antedictis sacrilegiis abstinerint, vel unam Diaboli ne-
 quitiam pertulerint, statim pœnitent, se ad Dominum
 conversos esse, & machinamenta Diaboli reliquisse,
 iterum revertuntur ad observationes auguriorum, vel
 ut canis ad vomitum suum. Unde suadet, ab initio
 semel iterumque fortiter repellendos, qui ad ejusmo-
 di artes impellunt; si enim semel, inquit, aut secundo
 nequitas, quas Diabolus immiserit, cum animo & tota
 fide contemseritis, ita ipsum Diabolum postea à vestra
 infestatione DEUS dignabitur repellere, ut nunquam
 possit vos suâ caliditate decipere.

IV. Tertium est, ut bene sibi aliisque persuadeat,
 quòd Diabolus nemini plùs nocere possit, quàm DEUS
 permittat, uti iterum S. Augustinus præclare his verbis
 docuit: Illud ante omnia scitote, Fratres, quòd nec
 vos ipsos, nec eos, qui ad vos pertinent, vel in parvis
 rebus Diabolus potest lædere, nisi quantum à DEO
 potestatem acceperit. Quomodo nec S. Job facul-
 tatem ausus fuit Subvertere, nisi Domino permittente.
 Et sicut in Evangelio legimus, quando ab hominibus
 expulsi sunt dæmones, rogaverunt, ut vel in porcos
 ire permitterentur, si in porcos non sunt ausi intrare
 Dæmones, nisi à DEO permissionem acciperent, quis
 ita erit infidelis, ut eos bonos Christianos credat posse
 lædere, nisi DEUS propria dispensatione permitteret?
 Permittit autem hoc DEUS ex causis duabus, aut, ut

nos probet, si boni simus; aut corrigat, si peccatores.

§. XVIII.

De Ingratitudine.

I. Est culpabilis omissio Gratiitudinis de qua sequentia tria nôsse debet Asceta.

II. Primum est, ut bene advertat, quod Augustinus alicubi sapienter pronuntiavit, nimirum tum DEI in hoc præcipuè constitutum esse, ut ei non sit ingrata; unde in ipso verissimo & singulorum Sacrificio Domino DEO nostro gratias ageremur. DEUS enim bonorum nostrorum non indiget.

III. Secundum est, ut pariter bene advertat, nullum perinde vitium tantopere displicere Deo ac subiectum ad divina dona accipienda ineptum esse quare ingratiitudinem, ac proinde specialiter Asceta fugiendam esse, ne illud de Juda dictum cogatur: Tu verò homo unanimes, Dux meus & Dominus meus, qui semper mecum dulces capiebas, &c.

IV. Tertium est, ut sciat, non modò pro felicitatis rebus, sed etiam pro adversis cavendam esse ingratiitudinem; nam, teste S. Hieronymo, Christiani propria virtus est, etiam in his, quæ adversa putantur, referre gratias Creatori.

§. XIX.

De Mendacio.

I. Est voluntaria locutio contra mentem; de qua Ascetæ quatuor specialiter sunt observanda.

II. Primum est, ut bene observet discrimen inter mentiri & verum occultare; nam ut rectè S. Augustinus dixit: aliud est mentiri, aliud verum occultare. Siquidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere, ut si quis fortè ad istam visibilem mortem non vult hominem prodere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodat, neque mentiatur, ne occidat animam suam pro corpore alterius. Verum autem occultavit & Dominus, cùm discipulis nondum idoneis dixit: Multa habeo vobis dicere, sed nunc non potestis portare illa. Et Apostolus Paulus cùm ait: Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Unde manifestum est, non esse culpandum, aliquando verum tacere, falsum autem dicere non invenitur concessum etiam perfectis.

III. Secundum est, ut diligenter caveat ipse, aliòsque absterreat ab errore, in quem nonnulli, etiam magni Ascetæ inciderunt, dum judicaverunt, mendacium saltem in casu magni boni procurandi, aut magni mali avertendi licitum esse. Quam doctrinam fusè refutat S. Augustinus, dum ait: Quo constituto (nempe quod mendacium omne sit peccatum) quis commovebitur illis exemplis, cùm dicitur: Quid si homo ad te confugiat, qui mendacio tuo à morte possit liberari? illa enim mors, quam stulti timent homines, qui peccare non timent, non animam, sed corpus occidit, sicut Dominus in Evangelio docet; unde præcepit ne

ipsa timeatur. Os autem, quod mentitur, non
 pus, sed animam occidit. His enim verbis apertis
 scriptum est. Os, quod mentitur, occidit animam.
 Quomodo ergo non perversissime dicitur, ut alter
 poraliter vivat, debere alterum spiritualiter mori?
 & ipsa dilectio proximi ex sua cujusque dilectione
 minum accepit: Diliges, inquit, proximum, sicut
 ipsum. Quomodo ergo, quisquis diligit tanquam
 ipsum, cui ut præstet temporalem vitam, ipse amittat
 æternam? non est jam diligere seipsum, sed plus, quam
 seipsum. Certè quàm perniciosa sit hæc doctrina, id
 sanctus paulò post sequentibus verbis ostendit:
 omnis doctrina veritatis aufertur, cedens licenti-
 mæ falsitati, si mendacio vel officioso alicunde per
 trandi datur locus. Aut enim temporalia commoda
 vel propria, vel aliena, veritati præponit, quicumque
 mentitur, quo quid potest esse perversius? Certè
 injuria DEO illata gravior est omni humano malo. Quod
 omnia alio argumento confirmans S. Bernardus, in
 lum, inquit, iustum mendacium: omne mendacium
 omnibus est peccatum: omne, quod à veritate discedit
 dat, iniquitas est. Si mendacium apud omnes damna-
 rur; Si falsitas humano iudicio punitur, quanto magis
 ante DEUM, qui est testis verborum & operum? an
 quem etiam de verbo otioso unusquisque ratione
 redditurus est.

IV. Tertium est, ut bene observet, viris per
 etis specialiter fugiendum esse hoc vitium; uti re-
 docuit S. Gregorius, dum dixit: Mendacij omne
 nus perfecti viri summopere fugiunt, ut nec vita
 cuius per illorum fallaciam defendatur, ne suæ animæ
 noceant, dum prodesse nituntur carni alienæ; quam
 quæ

quam hoc peccati genus facillimè credamus relaxari. Nam si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quantò magis hoc facillè abstergitur, quod mater boni operis ipsa pietas admittit? Sed & aliam rationem affert S. Augustinus, dum ait: non enim ita peccat, qui consulendi, quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur; nec tantùm nocet, qui viatorem mentiendo in aduersum iter mittit, quantùm is, qui viam vitæ mendacio fallente depravat. Unde alibi dixit: Perfectorum præceptum est, non mentiri, sed nec velle mentiri.

V. Quartum est, ut sciant solvere argumenta eorum, qui mendacium licitum esse, variis exemplis conantur evincere. Qua in re facem præferens S. Augustinus, quando, inquit, nobis de Scripturis Sacris mentiendi proponuntur exempla, aut mendacia non sunt, sed putantur esse, dum non intelliguntur; aut si mendacia sunt, imitanda non sunt, quia iusta esse non possunt. Unde obstericibus his, & Rahab meretrici benefecit DEUS, non quia mentitæ, sed quia misericordes fuerunt in homines DEI. DEUS uno tempore in una causa vidit factum misericordiæ, & factum fallaciæ; bonum remuneravit, & propter hoc bonum, malum illud ignovit. Jacob, quod matre fecit authore, ut Patrem fallere videretur, si diligenter & fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium. In figuris enim, quod velut mendacium dicitur, bene intellectum verum invenitur.

§. XX.

De Otio.

I. Est cessatio ab utili negotio; de quo tria bene ponderanda sunt Ascetæ. II. Pri-

II. Primum est, ut firmiter sibi & aliis perindeat, quod Cassianus sequentibus verbis tradidit: Hæc apud Ægyptum ab antiquis Patribus sancita est sententia, operantem Monachum Dæmone uno pulsari, otiosum verò innumeris spiritibus devastari.

III. Alterum est, ut pariter æstimare nôrit, quod S. Hieronymus pronunciavit dicens: Nihil in sancto proposito deterius est otio, quod non solummodo non acquirit nova, sed etiam peracta consumit; Sanctæ vitæ ratio processu gaudet, & crescit, cessatione respiscit & deficit: quotidianis ac recentibus virtutum incrementis, instauranda mens est, & vivendi hoc non de transacto, sed de reliquo metiendum.

IV. Tertium est, ut, si forsitan ipse aut alius præteritum tempus minùs fructuosè impendit, noverit, quomodo hæc jactura reparari queat. Id, quod elegantè S. Augustinus in hæc verba docuit: Expectatis autem fortè scire, quid est tempus redimere? dicturus sum quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt: tamen dicam, quoniam ipsi pauci, qui me audituri sunt, inter malos vivunt. Redimere tempus hoc est. Quando aliquis tibi infert litem, perdat aliquid, ut DEO vaces, non litibus perde. Ergo ex eo quod perdes, pretium est temporis. Certè quando pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinum, aut oleum, aut aliquam suppellectilem, das & accipis; aliquid amittis & aliquid acquiris, hoc est emere; nam si nihil amittis & habeas, quod non habeas, aut invenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisivisti. Quando autem aliquid amittis, ut aliquid habeas, tunc emis quod habes, emptum est. Quod amittis, pretium est.

Quomodo ergo perdis nummos, ut emas tibi aliquid; si perde nummos, ut emas tibi quietem. Ecce hoc est tempus redimere.

CAPUT II.

DE RADICIBVS PECCATORVM.

HÆ ad duo genera reduci possant, nimirum ad Concupiscentiam & Voluntatem propriam; de quarum priore S. Jacobus c. 4. dixit: Unde lites in vobis? Numquid hinc? ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris? de posteriore verò Abbas Achilles, quæsitus, quomodo Dæmones pugnent adversus Homines? respondit: Per voluntates nostras. De his ergo quid Ascetæ peculiariter sit sciendum, hoc capite dicetur.

§. I.

De Concupiscentia.

I. Est inordinatus appetitus rerum caducarum, & terrenarum; de qua quatuor præcipuè nôsse, & bene advertere debet Asceta.

II. Primum est, ut bene apprehendat, quantopere referat, hanc concupiscentiam rectè moderari; id quod S. Leo sequentibus verbis expressit: Virum Catholicum, & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo implicari errore; ita nullâ oportet cupiditate violari. Mens enim pecuniæ avida (aut cujuscunque alterius rei terrenæ) nec abstinere novit à vitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Certè miserabiliores sumus omnibus hominibus nos Monachi, inquit S. Bernadus, si pro tam exiguis tanta patiamur detrimenta. Quid enim insipientiæ, imò quid insaniæ